

СИСТЕМА СУБ'ЄКТІВ ЗАХИСТУ ПРАВ НЕПОВНОЛІТНІХ, ЩО ПРИТЯГАЮТЬСЯ ДО АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Мета статті полягає у формуванні уявлення про сучасну систему суб'єктів захисту прав неповнолітніх осіб, які притягаються до відповідальності за адміністративні правопорушення. Актуальність теми обумовлена високим рівнем вчинення адміністративних правопорушень з боку дітей та недостатньо ефективним рівнем правового забезпечення їхніх прав в адміністративно-деліктних провадженнях.

Методику дослідження утворила сукупність загальнонаукових та спеціальних методів пізнання. Зокрема, переосмислення ролі деяких суб'єктів адміністративно-деліктного провадження, наділених юрисдикційними повноваженнями, було досягнуто завдяки діалектичному методу пізнання. Метод системного аналізу було використано під час побудови системи суб'єктів забезпечення прав неповнолітніх осіб, які притягаються до адміністративної відповідальності. Соціологічне опитування дозволило з'ясувати ставлення фахівців у галузі права до деяких дискусійних питань функціонування зазначених суб'єктів тощо.

Результати дослідження полягають у визначенні переліку суб'єктів захисту прав неповнолітніх, що притягаються до відповідальності за вчинення адміністративних правопорушень, їхньої ролі у цьому процесі. Виділено властивості та перспективи, що характеризують зазначену систему суб'єктів: завдання щодо захисту прав дітей в адміністративно-деліктних відносинах відповідні суб'єкти реалізують в межах публічного адміністрування (управління); обов'язок низки суб'єктів щодо захисту прав зазначеної категорії осіб випливає із завдань провадження у справах про адміністративні правопорушення та поєднується з їхніми адміністративно-юрисдикційними повноваженнями; ювенальна спеціалізація таких учасників провадження у справах про адміністративні правопорушення, як суддя, прокурор, захисник, є необхідною умовою ефективного захисту прав дитини, яка перебуває в конфлікті із законом, та забезпечення її найкращих інтересів в адміністративно-деліктних правовідносинах; для забезпечення якісної правничої допомоги захисником неповнолітньої особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, має бути лише адвокат; необхідно активізувати участь наукових, правозахисних установ та інституцій місцевих громад до пошуків та запровадження дієвих адміністративно-правових механізмів захисту прав неповнолітніх осіб, які притягаються до адміністративної відповідальності.

У висновках до статті запропоновано узагальнений варіант системи основних суб'єктів захисту прав неповнолітніх, що притягаються до відповідальності за вчинення адміністративних правопорушень, яких розподілено за такими групами – суб'єкти: формування політики захисту прав дітей в адміністративно-деліктних відносинах; суб'єкти, які представляють та захищають права та інтереси неповнолітньої особи у провадженнях у справах про адміністративні правопорушення; які мають здійснювати захист прав неповнолітніх під час реалізації адміністративно-юрисдикційних повноважень у згаданому виді провадження; які мають здійснювати захист прав неповнолітніх під час виконання адміністративних стягнень чи заходів впливу; які здійснюють нагляд за виконанням законів при провадженні в справах про адміністративні правопорушення; які здійснюють запобігання порушенням прав і свобод дитини, сприяють їх поновленню.

Ключові слова: неповнолітній, права дітей, захист прав, адміністративне правопорушення, провадження, адміністративно-деліктні відносини, система, суб'єкти.

Олег Дубіна,
адвокат, аспірант
Одеського
державного університету
внутрішніх справ
orcid.org/0000-0002-3654-1920
Oleg.education@gmail.com

1. Вступ. Захист прав і забезпечення найкращих інтересів дитини є пріоритетною засадою формування та здійснення дружнього до дитини правосуддя (що декларується, зокрема, міжнародними стандартами), яке потребує ефективного впровадження спеціальних практик і механізмів у всіх видах юрисдикційних проваджень за участі неповнолітніх осіб, особливо, якщо йдеться про притягнення їх до юридичної відповідальності. За статистичними даними, протягом 2021 року підрозділами Національної поліції України було виявлено понад 14,3 тис. неповнолітніх осіб, які вчинили адміністративні правопорушення (Звіт про стан застосування адміністративного законодавства органами НПУ за 12 міс. 2021 року). Захист прав неповнолітніх в адміністративно-деліктних відносинах є не менш важливим аспектом реалізації дружнього до дитини правосуддя, втім, видається, що саме цим відносинам бракує уваги з боку вчених.

Аналіз останніх наукових публікацій дає можливість побачити та оцінити стан проблеми. Р.М. Опацький, досліджуючи інституціональний механізм формування та реалізації ювенальної політики в Україні, виділяє системи суб'єктів формування і окремо реалізації ювенальної політики в Україні (Опацький, 2020). О.О. Навроцький приділяє увагу особливостям діяльності державно-владних інституцій як суб'єктів забезпечення прав дитини (Навроцький, 2018). Н.В. Коломоєць на монографічному рівні приділяє увагу видам суб'єктів адміністративно-правового захисту прав дитини в Україні, їх функціям, завданням, компетенція (Коломоєць, 2019). Н.В. Лесько пропонує до уваги систему суб'єктів формування та реалізації державної політики у сфері захисту дітей від насильства та інших протиправних дій (Лесько, 2019). М.Ю. Веселов досліджує адміністративно-правові засади функціонування системи суб'єктів ювенальної юстиції у сфері забезпечення прав дітей (Веселов, 2020). Перелік наведених праць не є вичерпним, але й цього достатньо для того, щоб зауважити, що сфера та предмет діяльності згаданих у наукових роботах суб'єктів виходить за межі захисту прав неповнолітньої особи, яка притягається до адміністративної відповідальності.

Відповідно, не кожний суб'єкт, який бере участь у забезпеченні тих чи інших прав дитини, буде мати відношення до зазначених нами правовідносин, і навпаки, роль деяких можливих суб'єктів захисту прав дитини в адміністративно-деліктному провадженні залишається поза належної уваги.

Тож метою цієї статті є формування уявлення про сучасну систему суб'єктів захисту прав неповнолітніх осіб, які притягаються до відповідальності за адміністративні правопорушення. В межах заявленої мети новизна та актуальність отриманих результатів буде залежати від успішності розв'язання таких завдань, як: систематизація даних суб'єктів, визначення особливостей та умов покращення функціонування інституційної складової захисту прав неповнолітніх в адміністративно-деліктних відносинах.

2. Матеріали та методи. Емпіричною базою дослідження стали правові акти міжнародного та українського законодавства, наукові роботи вчених у галузі адміністративного права, результати соціологічного опитування. Завдяки поєднанню загальнонаукових та спеціальних методів пізнання, зокрема діалектичного, формально-юридичного, порівняльного аналізу і синтезу, вдалося опрацювати наявний в адміністративно-правовій науці та адміністративній практиці емпіричний матеріал та отримати власні наукові висновки, що корелюються з метою та завданнями дослідження.

3. Суб'єкти захисту прав неповнолітніх в межах адміністративно-деліктного провадження. Захист прав неповнолітніх, що притягаються до відповідальності за вчинення адміністративних правопорушень, не означає безапеляційне їх звільнення від адміністративної відповідальності, а передбачає комплекс інституційно-правових заходів, спрямованих на компенсацію, умовно кажучи «процесуальних вад» неповнолітнього учасника адміністративно-деліктного провадження, обумовлених віковими психофізіологічними властивостями дитини. Така діяльність має чітко визначені межі у часі та просторі (від початку адміністративно-правового переслідування неповнолітнього деліквента до завершення фактичного виконання накладеного адміністративного стягнення чи іншого виховного заходу) та предмет адміністративно-правового регулювання. А відтак визначення суб'єктів захисту прав неповнолітніх, що притягаються до відповідальності за вчинення адміністративних правопорушень, доцільно розпочати з кола учасників провадження у справі про адміністративне правопорушення.

По-перше, інтереси особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, і потерпілого, які є неповнолітніми, мають право представляти їхні *законні представники* (батьки, усиновителі, опікуни, піклувальники). Законне представництво у кримінальному процесі В.В. Самолюк визначає як систему правових відносин, які виникають, з одного боку, між законним представником та особою, яку він представляє, а з другого – законним представником та іншими суб'єктами кримінального процесу, і направлені на реалізацію, охорону та захист суб'єктивних прав учасника, який не володіє

повною процесуальною дієздатністю (Самолук, 2005). Такі самі властивості характерні і для інституту законного представництва в адміністративно-деліктному провадженні. У провадженні у справах про адміністративні правопорушення законні представники мають право: а) знайомитися з матеріалами справи; б) заявляти клопотання; в) від імені неповнолітнього, інтереси якого вони представляють, приносити скарги на рішення органу (посадової особи), який розглядає справу.

Законний представник неповнолітнього не завжди є юридично обізнаним. Тому, враховуючи підвищений інтерес держави до забезпечення прав дітей, з метою виконання завдань адміністративно-деліктного провадження, доцільно запровадити обов'язкову участь захисника у справах про адміністративні правопорушення неповнолітніх (Кимлик, 2014). Чинне українське законодавство передбачає можливість участі захисника у розгляді справи про адміністративне правопорушення. Ним може бути адвокат чи навіть інший фахівець у галузі права, який за законом має право на надання правової допомоги особисто чи за дорученням юридичної особи. Згідно з ч. 1 ст. 271 КУпАП захисник під час розгляду справи про адміністративне правопорушення має право: а) знайомитися з матеріалами справи; б) заявляти клопотання; в) за дорученням особи, яка його запросила, від її імені подавати скарги на рішення органу (посадової особи), який розглядає справу, а також мають інші права, передбачені законами України (КУпАП, 1984). Якщо ж захисником є адвокат, то він додатково наділяється правами, закріпленими у ст. 20 (ЗУ «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», 2012).

Наведене дає підстави зробити такі попередні умовиводи. По-перше, участь захисника в адміністративно-деліктному провадженні щодо неповнолітньої особи, на відміну від кримінального провадження, є бажаною, але не обов'язковою умовою (і всі пропозиції науковців щодо обов'язкової участі захисника у таких провадженнях дотепер залишаються лише побажаннями). По-друге, навіть за умови бажання особи, яка притягується до адміністративної відповідальності залучити захисника, його участь за законом передбачається фактично лише з другої стадії цього виду провадження – розгляду справи про адміністративне правопорушення. І такий правовий припис не містить будь-яких виключень стосовно неповнолітніх осіб. По-третє, у разі притягнення до адміністративної відповідальності неповнолітнього у якості захисника може виступати як адвокат, так й інший фахівець у галузі права, втім, враховуючи той факт, що перелік прав, спрямованих на надання правничої допомоги своєму підзахисному, в адвоката ширше, для захисту неповнолітніх осіб, які притягаються до адміністративної відповідальності, доцільно долучати саме адвокатів. По-четверте, така професійна правнича допомога для категорії «діти» з боку адвокатів за відповідним законом може бути надана на безоплатній основі. Враховуючи навіть наявні, на наш погляд, недосконалості правового регулювання участі захисника в адміністративно-деліктних провадженнях, слід

визнати важливість його ролі у захисті прав неповнолітніх, що притягаються до відповідальності за вчинення адміністративних правопорушень.

Наступною групою учасників адміністративно-деліктного провадження є особи, які мають право складати протоколи про адміністративні правопорушення (їх перелік визначено у ст. 255 КУпАП) та органи (посадові особи), уповноважені розглядати справи про адміністративні правопорушення (їх перелік та підвідомчість справ окреслено у гл. 17 КУпАП). Тут доречно нагадати, що всі справи про адміністративні правопорушення, вчинені особами віком від шістнадцяти до вісімнадцяти років, входять до підвідомчості районних, районних у містах, міських чи міськрайонних судів (суддів). А тому зазначені дві категорії так званих лідируючих суб'єктів адміністративно-деліктного провадження слід розділити.

Фактично всі адміністративні правопорушення, які за статистикою скоюють неповнолітні, повинні оформлювати (складати протокол про адміністративне правопорушення) уповноважені на те посадові особи органів Національної поліції (поліцейські). Роль та активна участь цих суб'єктів в адміністративно-деліктному провадженні за участю неповнолітніх виявляється вже на початковій стадії, яка складається з двох етапів (порушення адміністративної справи та адміністративне розслідування). Крім оцінки ситуації, попередньої кваліфікації правопорушення, збору та закріплення доказів у справі, під час цієї стадії уповноважені суб'єкти (як правило, поліцейські) обов'язково зобов'язані з'ясувати відомості про особу, яка притягається до адміністративної відповідальності (а у разі інкримінування правопорушення неповнолітній особі чітко встановлення її віку на час вчинення протиправного діяння набуває принципового значення), роз'яснити цій особі її процесуальні права і обов'язки, передбачені ст. 268 КУпАП, про що робиться відмітка у протоколі, сповістити батьків чи інших законних представників. Як свідчить аналіз судової практики, недотримання цих вимог тягне закономірне закриття суддею провадження у справі про адміністративне правопорушення.

Як впливає зі змісту ст. 221 КУпАП, ст. 6 Закону України «Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей», єдиним органом, уповноваженим розглядати справи про адміністративні правопорушення, вчинені неповнолітніми особами, є суд. Суди всіх рівнів складають єдину судову систему, в якій кожен суд за характером своєї діяльності, наданими йому повноваженнями виступає як специфічний державний орган, що зобов'язаний від імені держави захищати права і свободи шляхом здійснення правосуддя (Гусаров, 2010). Роль судової системи у механізмі захисту прав неповнолітніх, що притягаються до відповідальності за вчинення адміністративних правопорушень, проявляється переважно шляхом об'єктивного розгляду справ про адміністративні правопорушення. При цьому одночасно надається правова оцінка як інкримінованому діянню неповнолітньої особи (з точки зору його фактичних обставин, протиправності та винності), так і процедурі оформлення

правопорушення, належності, допустимості, достатності наявних доказів, дотримання процесуальних прав учасників провадження, в першу чергу особи, яка притягається до адміністративної відповідальності. У випадку, коли такою особою є неповнолітній, за міжнародними стандартами відправлення правосуддя щодо дітей, суд додатково має приймати до уваги й аспекти, пов'язані із забезпеченням найкращих інтересів дитини (звісно, виходячи з наявних обставин та можливостей чинного законодавства). Контрольна функція судів щодо захисту прав неповнолітніх осіб в адміністративно-деліктних відносинах включає також і перегляд дій і рішень органів (їх посадових осіб) у зазначених правовідносинах.

Відповідно до ст. 55 Конституції України після використання всіх національних засобів юридичного захисту кожен має право звертатися за захистом своїх прав і свобод до відповідних міжнародних судових установ чи до відповідних органів міжнародних організацій, членом або учасником яких є Україна. Для забезпечення дотримання державами прав людини, закріплених у Конвенції Ради Європи про захист прав людини і основоположних свобод (1950 року), на рівні міжнародного судового захисту створено та діє Європейський суд з прав людини (далі – ЄСПЛ).

Наступним учасником адміністративно-деліктного провадження, який «за сумісництвом» здатен виступати, і суб'єктом захисту прав неповнолітніх у зазначених правовідносинах є прокурор. Українське законодавство покладає на прокуратуру обов'язок здійснювати нагляд за додержанням і правильним застосуванням законів при провадженні в справах про адміністративне правопорушення, а також нагляд за додержанням законів при застосуванні заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян. Перелік прав прокурора окреслено у ст. 250 КУпАП. Крім того, низка повноважень в адміністративно-деліктних відносинах за участю неповнолітніх прокурором меж може здійснюватися в межах приписів ст. 26 (ЗУ «Про прокуратуру», 2014).

Аналіз прав (повноважень) та обов'язків наведеного переліку учасників адміністративно-деліктного провадження (законний представник, захисник, особи, які мають право складати протоколи про адміністративні правопорушення, особи, які уповноважені розглядати справи про адміністративні правопорушення (суд, судді), прокурор) дає підстави одночасно розглядати їх і як суб'єктів захисту прав неповнолітніх, що притягаються до відповідальності за вчинення адміністративних правопорушень. Урахування їх ролі у зазначених правовідносинах і специфіка статусу неповнолітнього як суб'єкта адміністративного делікту вимагає з'ясування ще одного важливого питання, а саме – доцільності чи необхідності спеціалізації тих учасників адміністративно-деліктного провадження, які здійснюють цю діяльність на професійній основі (мається на увазі суддів, прокурорів, захисників).

Адміністративно-деліктні відносини включають і виконання (реалізацію) адміністративного стягнення. Захист прав і забезпечення найкращих інтересів

неповнолітніх осіб на цій останній стадії цього виду провадження є не менш важливим завданням відповідних органів і установ, які забезпечують цю діяльність. Громадські, виправні та суспільно корисні роботи виконуються органом центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері виконання кримінальних покарань (статті 321-1, 322, 325-1) (КУпАП, 1984). Сектор ювенальної пробації є уповноваженим органом з питань пробації, який забезпечує реалізацію державної політики у сфері виконання певних видів кримінальних покарань, не пов'язаних із позбавленням волі, та пробації щодо неповнолітніх. Пробація щодо неповнолітніх здійснюється органом пробації спільно з органами і службами у справах дітей, спеціальними установами та закладами, що здійснюють їх соціальний захист і профілактику правопорушень (ЗУ «Про пробацію», 2015).

4. Ювенальна спеціалізація учасників провадження у справах про адміністративні правопорушення. Спеціалізація, або, як мінімум, високий професіоналізм осіб, що уповноважені на роботу з дітьми в межах кримінальної юстиції (умовно кажучи, «ювенальна спеціалізація»), у положеннях міжнародних та національних правових актів, наукових та практичних публікацій окремих фахівців розглядається як принцип або гарантія забезпечення прав дітей у ювенальній юстиції (Веселов, 2019). З метою з'ясування думки фахівців права (суддів, прокурорів, адвокатів і т. ін.) щодо ювенальної спеціалізації учасників юрисдикційних проваджень за участю неповнолітніх осіб нами було організовано невеличке анкетування (участь в опитуванні взяло 120 осіб).

Що характерно, 100% респондентів одногосно підтримує відповідну ювенальну спеціалізацію суддів, прокурорів і осіб, що здійснюють досудове розслідування у кримінальних провадженнях щодо неповнолітніх. З позицією щодо обов'язкової спеціалізації захисника у таких категоріях проваджень погоджується 56,3% опитаних. Так звана ювенальна спеціалізація у адміністративно-деліктному провадженні є ще менш поширеною практикою, але для процесу забезпечення прав та інтересів дітей у подібних суспільних відносинах має не менше значення. Соціальне опитування показало, що всі проанкетовані фахівці підтримують необхідність ювенальної спеціалізації суддів, які здійснюватимуть розгляд справ про адміністративні правопорушення щодо неповнолітніх; відповідну спеціалізацію прокурора в адміністративно-деліктному провадженні підтримує 62,5%, захисника – 56,3%, осіб, які мають право складати протоколи про адміністративні правопорушення, – 6,3%. Проте адміністративно-правове законодавство не висуває будь-яких подібних умов до учасників провадження у справах про адміністративні правопорушення за участю дітей.

5. Інші суб'єкти захисту прав неповнолітніх осіб, які притягаються до адміністративної відповідальності. Не варто забувати, що захист прав неповнолітніх, що притягаються до відповідальності за вчинення адміністративних правопорушень, має пряме відношення до адміністративно-деліктних відносин,

але може виходити за їх межі, а тому проводити таку діяльність (можливо в інший спосіб) можуть й інші інституції.

Коли ми говорили про реалізацію права дитини на безоплатну вторинну правову допомогу в адміністративно-деліктному провадженні, згадувалося про Центри з надання безоплатної вторинної правової допомоги, які призначають адвокатів для участі у цих провадженнях.

Захист прав кожного на території України і в межах її юрисдикції на постійній основі (у вигляді парламентського контролю) здійснює Уповноважений Верховної Ради України з прав людини (далі – Уповноважений). Метою цього контролю є не лише запобігання порушенням прав і свобод людини, а й сприяння їх поновленню. Права цього суб'єкта захисту прав дитини (в тому числі і такої, що притягається до адміністративної відповідальності) окреслені у ст. 13 (ЗУ «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», 1997).

Окрему групу суб'єктів захисту прав дітей в адміністративно-деліктних відносинах становлять інституції, які створюють певні передумови для функціонування, а подекуди й створення інших суб'єктів (тобто забезпечують формування відповідної політики «протекціонізму» процесуальних та інших прав неповнолітніх в адміністративно-деліктному провадженні): Кабінет Міністрів України; Міжвідомча координаційна рада з питань правосуддя щодо неповнолітніх; Радник – уповноважений Президента України з прав дитини та дитячої реабілітації; Національна школа суддів України, Офіс Генерального прокурора, МВС України, Національна поліція України, Міністерство юстиції України, Національна асоціація адвокатів України тощо.

Врешті-решт, слід згадати про правозахисні вітчизняні та міжнародні громадські організації та науково-дослідні установи, які займаються дослідженням питань захисту прав дітей у різних сферах суспільного життя. Як свідчить дослідження позитивних світових практик, більшість країн схиляються до існування «Child Law» («Дитячого Права») як певної комплексної, міждисциплінарної галузі, яка включає в себе широке й різноманітне коло правовідносин, одним з учасників яких є дитина. Наприклад, у юридичній школі Гарварду є Child Advocacy Program (CAP). Як зазначають розробники цієї навчальної програми, вони прагнуть просувати інтереси дітей шляхом сприяння продуктивній взаємодії між науковими колами та світом політики та практики, а також через підготовку поколінь студентів сприяти у своїй майбутній кар'єрі у реформі законодавства та соціальних змін. Створенням Центру «Адвокат дитини» Вищої школи адвокатури НААУ у серпні 2020 року започатковано вітчизняну платформу дитячого права відповідно до принципів і підходів зарубіжного досвіду спеціалізації адвокатів у сфері Child Law (Гаро, Гретченко, Бабішена, 2020).

6. Висновки. Тож пропонуємо такий узагальнений варіант системи основних суб'єктів захисту прав неповнолітніх, що притягаються до відповідальності за вчинення адміністративних правопорушень:

1) суб'єкти формування політики захисту прав дітей в адміністративно-деліктних відносинах:

- Радник – уповноважений Президента України з прав дитини та дитячої реабілітації;

- Кабінет Міністрів України;

- Міжвідомча координаційна рада з питань правосуддя щодо неповнолітніх;

- Національна школа суддів України, Офіс Генерального прокурора, МВС України, Національна поліція України, Міністерство юстиції України, Національна асоціація адвокатів України;

2) суб'єкти, які представляють та захищають права та інтереси неповнолітньої особи у провадженнях у справах про адміністративні правопорушення:

- законні представники;

- захисник;

3) суб'єкти, які мають здійснювати захист прав неповнолітніх під час реалізації адміністративно-юрисдикційних повноважень у згаданому виді провадження:

- особи, які мають право складати протоколи про адміністративні правопорушення (посадові особи органів Національної поліції та ін.);

- суд (судді);

4) суб'єкти, які мають здійснювати захист прав неповнолітніх під час виконання адміністративних стягнень чи заходів впливу:

- органи пробації (сектор ювенальної пробації);

- органи і служби у справах дітей;

- міждисциплінарні команда з питань соціального захисту дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах (у разі реформування системи юстиції дружньої до дитини) та інші органи;

5) суб'єкти, які здійснюють нагляд за виконанням законів при провадженні в справах про адміністративні правопорушення:

- прокурор;

6) суб'єкти, які здійснюють запобігання порушенням прав і свобод дитини, сприяють їх поновленню:

- центри з надання безоплатної вторинної правової допомоги;

- Уповноважений Верховної Ради України з прав людини;

- ЄСПЛ;

- громадські правозахисні організації та наукові правозахисні установи (наукові школи).

Звісно, що перелік цих інституцій може доповнюватися за рахунок деталізації чи реформування системи захисту прав дітей в Україні.

На останок вважаємо за потрібне виділити такі властивості та перспективи, що характеризують систему суб'єктів захисту прав неповнолітніх, що притягаються до відповідальності за вчинення адміністративних правопорушень: а) завдання щодо захисту прав дітей в адміністративно-деліктних відносинах відповідні суб'єкти реалізують в межах адміністративно-юрисдикційної діяльності чи публічного

адміністрування (управління); б) обов'язок низки суб'єктів щодо захисту прав зазначеної категорії осіб впливає із завдань провадження у справах про адміністративні правопорушення та поєднується з їх адміністративно-юрисдикційними повноваженнями; в) ювенальна спеціалізація таких учасників провадження у справах про адміністративні правопорушення як суддя, прокурор, захисник – є необхідною умовою ефективного захисту прав дитини, яка перебуває в конфлікті із законом та забезпечення її найкращих інтересів в адміністративно-деліктних правовідносинах; г) для забезпечення якісної правничої допомоги захисником неповнолітньої особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, має бути лише адвокат, який бажано здобув ювенальну спеціалізацію та здійснює адвокатську діяльність відповідно до законодавства; д) необхідно активізувати участь наукових, правозахисних установ та інституцій місцевих громад до пошуків та запровадження дієвих адміністративно-правових механізмів захисту прав неповнолітніх осіб, які притягаються до адміністративної відповідальності.

Розробка даних адміністративно-правових механізмів є перспективним завданням наших подальших наукових пошуків.

Список використаних джерел:

1. Веселов М. Ю. Адміністративно-правове забезпечення «ювенальної» спеціалізації учасників кримінального провадження. *Вісник ЛДУВС ім. Е. О. Дідоренка*. 2019. Вип. 4 (88). С. 81–92. DOI: 10.33766/2524-0323.88.81-92.
2. Веселов М. Ю. Адміністративно-правові засади функціонування ювенальної юстиції у системі забезпечення прав дітей в Україні : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07 ; Донецький юридичний інститут МВС України / ДНДІ МВС України. Київ, 2020. 381 с.
3. Гаро Г., Гретченко Л., Бабішена М. Child Law в Україні та світі. *Сайт «Вища школа адвокатури НААУ»*: 07.09.2020. URL: <https://www.hsa.org.ua/blog/child-law-v-ukrayini-ta-sviti/> (дата звернення: 17.02.2022).
4. Гусаров К. В. Перегляд судових рішень в апеляційному та касаційному порядкух : монографія. Харків : Право, 2010. 352 с.
5. Звіт про стан застосування адміністративного законодавства органами Національної поліції України за 12 місяців 2021 року (форма № 1-АП). *Дія: дані та ресурси*. URL: <https://data.gov.ua/dataset/207f2c6d-998f-4a15-91de-f7e5259beaf7/resource/536948b7-8026-4d9c-8921-2f812cfa322c> (дата звернення: 17.02.2022).
6. Кимлик Р. В. Особливості адміністративно-деліктного провадження щодо неповнолітніх. *Вісник Академії адвокатури України*. 2014. № 11(3). С. 19–27.
7. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 07.12.1984 р. № 8073-X. Дата оновлення: 11.02.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80732-10#n607> (дата звернення: 17.02.2022).
8. Коломоєць Н. В. Адміністративно-правовий захист прав дитини в Україні : монографія. Харків : Панов, 2019. 352 с.
9. Лесько Н. В. Адміністративно-правове забезпечення формування та реалізації державної політики у сфері захисту дітей від насильства та інших протиправних дій : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07. Нац. ун-т «Львівська політехніка». Львів, 2019. 489 с.
10. Навроцький О. О. Забезпечення прав дитини в Україні: теоретичні і практичні засади адміністративно-правового регулювання : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.07 ; Харківський нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. Харків, 2018. 36 с.

11. Опацький Р. М. Ювенальна політика в Україні: адміністративно-правові засади формування та реалізації : монографія / за наук. ред. Б. О. Логвиненка. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. Справ, 2020. 520 с.

12. Про адвокатуру та адвокатську діяльність : Закон України від 05.07.2012 р. № 5076-VI. Дата оновлення: 16.07.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17#n146> (дата звернення: 10.02.2022).

13. Про пробацію : Закон України від 05.02.2015 р. № 160-VIII. Дата оновлення: 01.01.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/160-19#Text> (дата звернення: 16.02.2022).

14. Про прокуратуру : Закон України від 14.10.2014 р. № 1697-VII. Дата оновлення: 11.07.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18#n238> (дата звернення: 12.02.2022).

15. Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини : Закон України від 23.12.1997 р. № 776/97-ВР. Дата оновлення: 16.07.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/776/97-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 12.02.2022).

16. Самолюк В. В. Законне представництво у кримінальному процесі України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 ; Академія адвокатури України. Київ, 2005. 24 с.

References:

1. Veselov, M. Yu. (2019). Administratyvno-pravove zabezpechennia «iuvenalnoi» spetsializatsii uchashnykiv kryminalnoho provadzhennia [Administrative and legal support of «juvenile» specialization of participants in criminal proceedings]. *Visnyk LDUVS im. E. O. Didorenka*. No. 4 (88). Pp. 81–92. DOI: 10.33766/2524-0323.88.81-92. [in Ukrainian].

2. Veselov, M. Yu. (2020). Administratyvno-pravovi zasady funktsionuvannia yuvenalnoi yustyttsii u systemi zabezpechennia prav ditei v Ukraini [Administrative and legal principles of functioning of juvenile justice in the system of ensuring the rights of children in Ukraine]. Thesis of the doctor of sciences: 12.00.07. Kyiv, 381. [in Ukrainian].

3. Garo, G., Gretchenko, L., Babishena, M. (2020). Child Law in Ukraine and the world [Child Law in Ukraine and the world]. *UNBA's Higher School of Advocacy website*. URL: <https://www.hsa.org.ua/blog/child-law-v-ukrayini-ta-sviti/> (date Views: 17.02.2022) [in Ukrainian].

4. Husarov, K.V. (2010). Perehliad sudovykh rishen v apeliatsiinomu ta kasatsiinomu poriadkakh [Review of court decisions in the appellate and cassation procedures]. Kharkiv : Pravo, 352. [in Ukrainian].

5. Diia: dani ta resursy. (2022). Zvit pro stan zastosuvannia administratyvnogo zakonodavstva orhanamy Natsionalnoi politsii Ukrainy za 12 misiatsiv 2021 roku (forma № 1-AP) [Report on the state of application of administrative legislation by the bodies of the National Police of Ukraine for 12 months of 2021 (form № 1-AP)]. URL: <https://data.gov.ua/dataset/207f2c6d-998f-4a15-91def7e5259beaf7/resource/536948b7-8026-4d9c-8921-2f812cfa322c> (date Views: 17.02.2022). [in Ukrainian].

6. Kymlyk, R. V. (2014). Osoblyvosti administratyvno-deliktnoho provadzhennia shchodo nepovnolitnikh [Peculiarities of administrative tort proceedings against minors]. *Visnyk Akademii advokatury Ukrainy*. No. 11(3). Pp. 19–27. [in Ukrainian].

7. Kodeks Ukrainy pro administratyvni pravoporushennia. (1984). Zakon Ukrainy vid 07.12.1984 r. no. 8073-X. Data onovlennia: 10.12.2021 [Code of Ukraine on Administrative Offenses. Law of Ukraine of December 7, 1984 no. 8073-X. Date of update: 11.02.2022]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80732-10#n607> (date Views: 17.02.2022). [in Ukrainian].

8. Kolomoiets, N. V. (2019). Administratyvno-pravovi zakhyst prav dytyny v Ukraini [Administrative and legal protection of children's rights in Ukraine]. Kharkiv : Panov, 352. [in Ukrainian].

9. Lesko, N. V. (2019). Administratyvno-pravove zabezpechennia formuvannia ta realizatsii derzhavnoi polityky u sferi zakhystu ditei vid nasylstva ta inshykh protypravnykh dii

[Administrative and legal support for the formation and implementation of state policy in the field of protection of children from violence and other illegal actions]. Thesis of the doctor of sciences: 12.00.07. Lviv, 489. [in Ukrainian].

10. Navrotskyi, O. O. (2018). Zabezpechennia prav dytyny v Ukraini: teoretychni i praktychni zasady administratyvno-pravovoho rehuliuвання [Ensuring the rights of the child in Ukraine: theoretical and practical principles of administrative and legal regulation]. Thesis of the doctor of sciences: 12.00.07. Kharkiv, 36. [in Ukrainian].

11. Opatskyi, R. M., Lohvynenko, B. O. (ed.). (2020). Yuvenalna polityka v Ukraini: administratyvno-pravovi zasady formuvannia ta realizatsii [Juvenile policy in Ukraine: administrative and legal principles of formation and implementation]. Dnipro, 520. [in Ukrainian].

12. Pro advokaturu ta advokatsku diialnist. (2012): Zakon Ukrainy vid 05.07.2012 no. 5076-VI. Data onovlennia: 16.07.2021 [On Advocacy and Advocacy Activity: Law of Ukraine of July 5, 2012 no. 5076-VI. Date of update: 16.07.2021]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17#n146> (date Views: 10.02.2022). [in Ukrainian].

13. Pro probatsiiu. (2015). Zakon Ukrainy vid 05.02.2015 no. 160-VIII. Data onovlennia: 01.01.2021 [On probation: Law of Ukraine of 05.02.2015 no. 160-VIII. Date of update: 01.01.2021]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/160-19#Text> (date Views: 16.02.2022). [in Ukrainian].

14. Pro prokuraturu. (2014). Zakon Ukrainy vid 14.10.2014 no. 1697-VII. Data onovlennia: 11.07.2021 [On the Prosecutor's Office: Law of Ukraine of October 14, 2014 no. 1697-VII. Date of update: 11.07.2021]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18#n238> (date Views: 12.02.2022). [in Ukrainian].

15. Pro Upovnovazhenoho Verkhovnoi Rady Ukrainy z prav liudyny. (1997). Zakon Ukrainy vid 23.12.1997. № 776/97-VR [On the Commissioner for Human Rights of the Verkhovna Rada of Ukraine: Law of Ukraine of December 23, 1997 № 776/97-VR. Date of update: 16.07.2021]. Data onovlennia: 16.07.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/776/97-%D0%B2%D1%80#Text> (date Views: 12.02.2022). [in Ukrainian].

16. Samoliuk, V. V. (2005). Zakonne predstavnytstvo u kryminalnomu protsesi Ukrainy [Legal representation in the criminal process of Ukraine]. Thesis of the candidate of legal sciences: 12.00.09. Kyiv, 24. [in Ukrainian].

THE SYSTEM OF SUBJECTS FOR THE PROTECTION OF THE RIGHTS OF MINORS INVOLVED TO ADMINISTRATIVE RESPONSIBILITY

Oleg Dubina,

Lawyer, Postgraduate Student

Odessa State University Internal Affairs

orcid.org/0000-0002-3654-1920

Oleg.education@gmail.com

The purpose of the article is to form an idea of the modern system of subjects of protection of the rights of minors who are prosecuted for administrative offenses. The urgency of the topic is due to the high level of administrative offenses by children and the insufficiently effective level of legal support of their rights in administrative-tort proceedings.

The research methodology was formed by a set of general scientific and special methods of cognition. In particular, the rethinking of the role of some subjects of administrative and tort proceedings with jurisdictional powers has been achieved through the dialectical method of cognition. The method of systematic analysis was used in building the system of subjects of ensuring the rights of minors who are brought to administrative responsibility. The sociological survey allowed to find out the attitude of specialists in the field of law to some debatable issues of the functioning of these entities, etc.

The results of the study are a certain list of subjects of protection of the rights of minors who are prosecuted for committing administrative offenses, their role in this process. The properties and perspectives that characterize this system of subjects are highlighted: the tasks of protecting the rights of children in administrative-tort relations are implemented by the respective subjects within the framework of judicial proceedings or public administration (management); the obligation of a number of subjects to protect the rights of this category of persons derives from the tasks of proceedings in cases of administrative offenses and is combined with their administrative and jurisdictional powers; juvenile specialization of such participants in proceedings on administrative offenses as a judge, prosecutor, defense counsel – is a necessary condition for effective protection of the rights of a child in conflict with the law and ensuring its best interests in administrative-tort legal relations; in order to provide quality legal assistance, only a lawyer should be a defender of a minor who is brought to administrative responsibility; it is necessary to intensify the participation of scientific, human rights institutions and institutions of local communities in the search for and implementation of effective administrative and legal mechanisms to protect the rights of minors who are held administratively liable.

The conclusions of the article propose a generalized version of the system of the main subjects of protection of the rights of minors prosecuted for committing administrative offenses, which are divided into the following groups – subjects: policy of protection of children's rights in administrative-tort relations; entities that represent and protect the rights and interests of a minor in proceedings on administrative offenses; who must protect the rights of minors during the exercise of administrative and jurisdictional powers in this type of proceedings; who should protect the rights of minors during the implementation of administrative penalties or measures of influence; who supervise the implementation of laws in proceedings on administrative offenses; which prevent violations of the rights and freedoms of the child, promote their restoration.

Key words: juvenile, children's rights, protection of rights, administrative offense, proceedings, administrative-tort relations, system, subjects.